

El turisme de neu a Catalunya: potencialitats i reptes

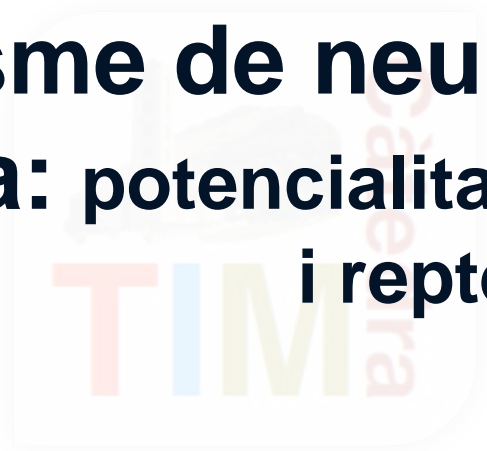

Universitat de Lleida

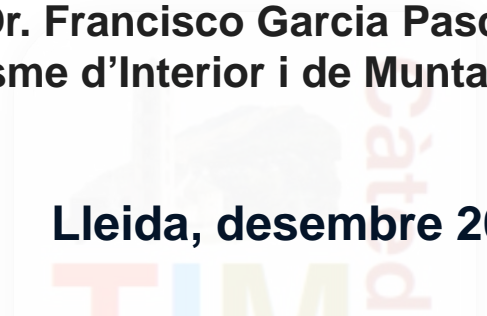
Diputació de Lleida
Patronat de Turisme

Càtedra de **T**urisme d'**I**nterior i de **M**untanya

*Document pendent de
correcció lingüística*

El turisme de neu a Catalunya: potencialitats i reptes

© Dr. Francisco Garcia Pascual
© Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya

Lleida, desembre 2014

El turisme de neu a Catalunya: potencialitats i reptes

El turisme d'esquí a Catalunya ha assolit un nivell de desenvolupament quantitatiu i qualitatiu important en els darrers decennis. Així, els Pirineus catalans són una clara referència en el món de la neu al sud d'Europa. Tot i això, l'actual crisi econòmica i el seu impacte directe i indirecte sobre el sector del turisme d'hivern, les conseqüències del canvi climàtic en les ja de per si variables condicions anuals del temps i de la neu, la creixent competència d'altres nuclis d'esquí o d'altres activitats turístiques, la disminució de les aficions a l'esquí en les noves generacions, per citar-ne alguns del factors fonamentals que porten al món de l'esquí català a viure immers en una situació de relativa inestabilitat i de canvis.

Aquesta tendència queda ben reflectida, per exemple, per l'evolució canviant del nombre d'esquiadors rebuts, o en els problemes econòmics i financers que travessen algunes estacions d'esquí.

No obstant, l'esforç i l'experiència acumulada en bona part de les estacions d'esquí del país, el potencial enfortiment del lligam de la pràctica de l'esquí amb altres formes de turisme (mediambiental, patrimonial, cultural, comerç de qualitat, històric-identitari, gastronòmic...), i les possibilitats que es generen a partir d'establir mecanismes de col·laboració entre la intervenció de les administracions públiques i les iniciatives empresarials i l'emprenedoria, configuren fortaleces amb les quals el sector de la neu ha d'afrontar una etapa de canvis i transformacions.

Aquest és el primer *Flash Informatiu 1* de la *Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya de la Diputació de Lleida i de la Universitat de Lleida*, que neix amb l'objectiu d'aportar informació rigorosa al conjunt d'agents socials, empreses, administracions i a la ciutadania en general sobre el món del turisme, especialment del turisme de zones d'interior –rurals i urbanes- i de muntanya.

1. El turisme d'hivern, bàsicament configurat al voltant de la pràctica de l'esquí, és una de les modalitats de turisme més importants de Catalunya. En la temporada passada de l'hivern de 2013-2014 el nombre de jornades d'esquí venudes va arribar als 2 milions (1.985.000 exactament d'esquí alpí i la resta d'esquí nòrdic), a les quals hem d'afegir els visitants de les estacions que no van esquiar –una part d'aquests van visitar les estacions durant l'estiu de 2013-. Un fet a tenir present és que, tot i la dimensió d'aquestes xifres, a partir de les dades de les principals estacions podem estimar que el 60% van ser forfets consumits per esquiadors catalans, un 25% per aquells que venien d'altres indrets de l'Estat Espanyol i un 15% eren estrangers –si bé les diferències entre les estacions són molt significatives en aquest aspecte, així, per exemple, a les estacions lleidatanes puja clarament el paper dels esquiadors de la resta d'Espanya-.
2. A Catalunya comptem amb 10 estacions d'esquí alpí (Baqueira Beret, Boi Taüll, Espot, Port Ainé, La Molina, Vall de Núria, La Masella, Vallter 2000, Tavascan i Port del Compte) que sumen més de 300 pistes i més de 466 km de esquiabls, conformant el nucli de l'activitat d'esquí del país, i 7 estacions d'esquí nòrdic (Guils, Lles, Sant Joan de l'Erm, Aransa, Tuixent, Tavascan i Virós de Vallferrera). Totes les estacions d'esquí catalanes s'ubiquen en el sistema muntanyós dels Pirineus.
3. Una particularitat del món del turisme d'esquí català (com també succeeix a nivell espanyol i d'alguns països europeus com França o Suïssa) és la presència d'empreses de capital públic, al mateix temps que hi ha empreses privades. En aquest sentit, l'empresa pública Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya controla 5 estacions d'esquí alpí (La Molina, Espot, Port Ainé, Vallter 2000 i Vall de Núria) que van sumar 563.000 dies d'esquí venuts (forfets) durant la temporada 2013-14, l'equivalent al 29% del total. Lògicament, l'impacte de la crisi econòmica global sobre la capacitat inversora de l'administració ha acabat afectant d'una o un altra forma a aquestes empreses, si bé tenen garantida la continuïtat. A més, directa o indirectament sembla que, davant la crisi actual de Boí Taüll, FGC també acabarà controlant una altra estació, concentrant així a un de cada tres esquiadors.
4. Catalunya desenvolupa un paper central en el món del turisme d'esquí espanyol, doncs la temporada 2013-14 va concentrar el 40% dels quasi 5 milions de dies d'esquí venuts, superant els Pirineus Aragonesos que aportaven el 27% i del Sistema Penibètic (Sierra Nevada) que comptava amb el 26% dels esquiadors, a notable distància d'aquests territoris es trobaven la Serralada Cantàbrica, el Sistema Central i el Sistema Ibèrica. La temporada de 2013-14, la darrera completa que hem passat, l'esquí català va augmentar en relació a la temporada precedent en un 8,9% el volum de forfets venuts, en canvi en el conjunt d'Espanya s'hauria enregistrat una petita disminució del 0,6%.

5. Tanmateix, el paper de l'esquí català en l'esquí del conjunt dels Pirineus és menor. Fet significatiu. Així, en la temporada 2013-14 el volum de jornades d'esquí va arribar a 9,8 milions en el conjunt dels Pirineus, dels quals les estacions esquí franceses pirenaïques aportaren el 42%, les andorranes el 24%, les catalanes el 20% i les aragoneses el 14%. Per tant, la potència dels immediats competidors catalans és molt considerable si observem aquestes xifres. Andorra, per exemple, hauria comptat amb 2.360.000 dies d'esquí alpí venuts, per sobre de totes les estacions catalanes que van sumar 1.985.000 forfets. A més, el competidor més allunyat, els Alps, segueix tenint un paper preeminent en el món de l'esquí europeu i mundial, doncs totes les estacions d'esquí situades en aquestes muntanyes van aconseguir una xifra d'esquiadors que representava el 38% del total mundial, vuit vegades més que tot el Pirineus junt.
6. La temporada del 2013-14 va suposar un creixement del 8.9% respecte a la temporada anterior de 2012-13 del volum de esquiadors que van tenir les estacions d'esquí catalanes. Òbviament, l'evolució no ha estat igual a totes les estacions (mentre que Baqueria Beret va tenir una lleugera disminució, la resta van aconseguir creixements en alguns casos molt significatius respecte a la temporada precedent, com així va passar per exemple al Port del Compte, a La Molina, Boí Taüll i Valter 2000). La climatologia (cal destacar la importància de les conjuntures climatològiques anuals/temporada o el propi impacte del canvi climàtic en termes més estructurals), les característiques de la innivació, els dies d'apertura, la política de preus, les accions de màrqueting i publicitat, i la posada en funcionament d'activitats paral·leles es conjuguen dialècticament per explicar aquestes tendències. Fets als que cal afegir la dotació d'infraestructures de les pròpies estacions i la facilitat o no d'accés a través dels diversos sistemes de comunicacions i transport.
7. Ara bé, si s'observa l'evolució del nombre de forfets o dies d'esquí venuts en el mitjà termini, es pot comprovar que a Catalunya s'ha dibuixat una tendència relativament negativa, o dit d'una altra forma, en els darrers anys no s'han aconseguir superar els millors registres obtinguts a principis de la primera dècada d'aquest segle. Aquest procés ha estat similar desenvolupat a Espanya, si bé a Europa l'esquí hauria mostrat un balanç relativament més positiu en aquest temps. A qüestions estructurals (altitud mitjana superior, latitud, condicions climatològiques i de relleu més propícies, dotació infraestructures i xarxa de comunicacions...), s'uneix el fet que l'impacte de la crisi en una part de la societat dels països del centre i nord d'Europa ha estat menor que aquí, disposant de més recursos per fer turisme (unes societats on el percentatge d'esquiadors és elevat). A aquest fet s'uneix el que una part dels esquiadors catalans efectuen la pràctica de l'esquí en altres indrets fora de la comunitat autònoma; doncs, per exemple, només Andorra i França reben aproximadament entre 1 i 1,2 milions de forfets d'origen català.

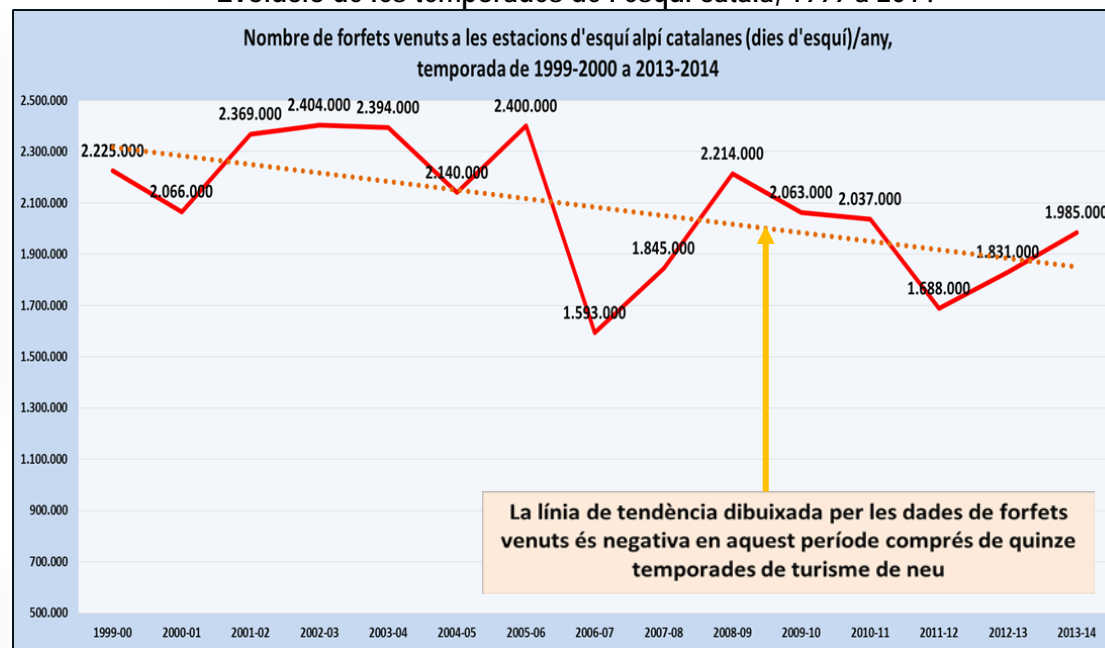
8. Una altra característica de les estacions d'esquí catalanes és la seva dimensió, que cal contemplar-la tenint en compte la dimensió de les que hi ha en els espais esquiables "competidors". Cal tenir present, en aquest sentit, que de les estacions d'esquí catalanes, només tres (La Molina, Masella i Baqueria Beret) suposaven l'any 2013 el 75% dels dies d'esquí venuts al país. Aquest grau de concentració és, sens dubte, molt elevat, tot i que ha de ser matisat perquè la principal estació d'esquí d'Andorra, per exemple, té un volum d'esquiadors superior a les tres primeres estacions catalanes. O pel fet que la principal estació d'esquí francesa, Le Plagne, té un volum de forfets anual superior als 2,5 milions, molt per damunt que el conjunt de totes les estacions d'esquí catalanes.
9. S'estima en una despesa mitjana de 160 a 170 euros per esquiador amb pernoctació (sense pernoctació aquest valor es redueix sensiblement). Això suposa que els ingressos directes de l'activitat d'esquí a Catalunya estarien al voltant dels 350 milions d'euros (forfets, despeses en les estacions, allotjament i transport fonamentalment). Si contemplem els efectes indirectes podríem multiplicar per sis aquesta quantitat, d'ahir el importantíssim paper en l'economia i en el mercat laboral que el turisme de neu desenvolupa en els territoris de muntanya en els quals està present. Lògicament és significatiu que el teixit d'estacions d'esquí català es mantingui present en el territori. Aquest enfocament de la visió de l'impacte territorial, cal complementar-lo amb la dinàmica de les pròpies empreses que estan darrera de les estacions d'esquí, els ingressos de les quals queden molt condicionants per factors no controlables conjunturalment com la climatologia, i per l'evolució de l'economia i de les rendes familiars estretament condicionades a la seva vegada per la magnitud de la crisi actual. Així mateix, en els darrers anys les despeses fixes i les derivades de les inversions per garantir nivells elevats de competitivitat han dificultat en aquest context general l'assoliment de resultats econòmics positius. No obstant, el món de l'esquí al territori català comporta efectes multiplicadors en altres sectors econòmics, la generació de milers de llocs de treball directes i indirectes, el pagament d'impostos, i obre expectatives de negoci i laborals per a una part de la població local que així no ha d'abandonar el territori (fet vital en espais rurals de baixa densitat demogràfica). Aquest impacte territorial s'incrementa si es considera el fort lligam entre turisme de neu i el fenomen de la construcció i el sector immobiliari.
10. Finalment, cal tenir present que a les estacions d'esquí catalanes el nombre de visitants que no esquien és relativament baix. En canvi, en països com França o Itàlia és més elevat fet que, lògicament, té un clar impacte en el valor final dels ingressos directes i indirectes que es produeixen en aquestes estacions d'esquí en relació a les catalanes –tot i que les diferències entre les pròpies estacions catalanes al respecte són significatives-.

Gràfica 1
El paper de Catalunya als grans sistemes d'esquí espanyols, temporada 2013-14

Grans àrees esquiables	nombre de remonts mecànics	TC telecabines	TSD telecadires desembragables	TSF telecadires fixes	TQ telesquís	CT cintes transportadores	capacitat acumulada en esquiadors/hora	nombre de forfets venuts (dies d'esquí)/any	desnivell acumulat en metres	longitud desenvolupada acumulada en metres	moment de potència acumulat en Km de desnivell esquiadors/hora
Cordillera Cantàbrica	61	0	4	18	34	5	61.380	359.750	8.349	36.265	10.034
Pirineus Aragonesos	97	1	13	24	36	23	121.335	1.357.900	16.312	64.879	27.384
Pirineus Catalans	125	3	20	33	41	28	166.827	1.985.000	23.807	100.643	42.058
Sistema Central	41	1	2	13	19	6	39.175	247.784	5.704	22.426	6.613
Sistema Ibèric	31	0	5	7	14	5	40.780	231.600	2.422	11.582	4.236
Sistema Penibètic	29	2	6	9	4	8	55.221	781.200	5.319	23.751	13.776
Espanya	384	7	50	104	148	75	484.718	4.963.234	61.913	259.546	104.101

Gràfica 2
Evolució de les temporades de l'esquí català, 1999 a 2014

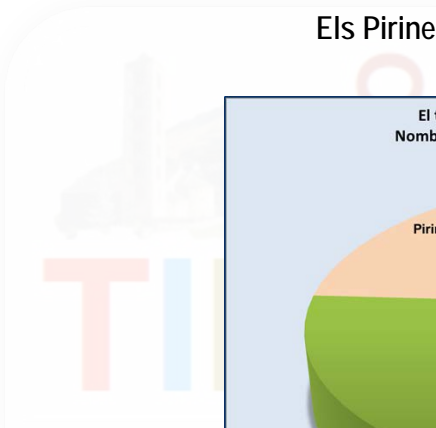
La línia de tendència dibuixada per les dades de forfets venuts és negativa en aquest període comprès de quinze temporades de turisme de neu

Font: Elaboració a partir de les dades que es recullen a www.nevasport.com. També hem tingut en compte els balanços de la temporada d'esquí que elaboren les organitzacions ATUDEM i ACEM. Així com les dades estadístiques que fan públiques sobre aquest sector les Diputacions de Lleida i de Girona en diferents exercicis. Cal contemplar-les com a dades orientatives, donada la dificultat de comptabilització de determinats tipus de forfets (especialment els de temporada i altres ofertes). Les dades concretes dels sistemes d'esquí espanyols son elaboració a partir de les xifres que apareixen a (2015) RMEEE Clasificación por Momento de Potencia Estaciones Esquí España 2014/15, que es pot trobar a www.nevasport.com (<http://www.nevasport.com/rmee/art/36267/Clasificacion-de-las-Estaciones-de-Esqui-Espanolas-por-Momento-de-Potencia-Temporada-201415>). En aquest cas, les dades sobre nombre de forfets provenen de la suma de la respectiva de cada estació que es recull en les webs de les pròpies estacions, en www.nevasport.com i en diversos informes de les comunitats autònomes.

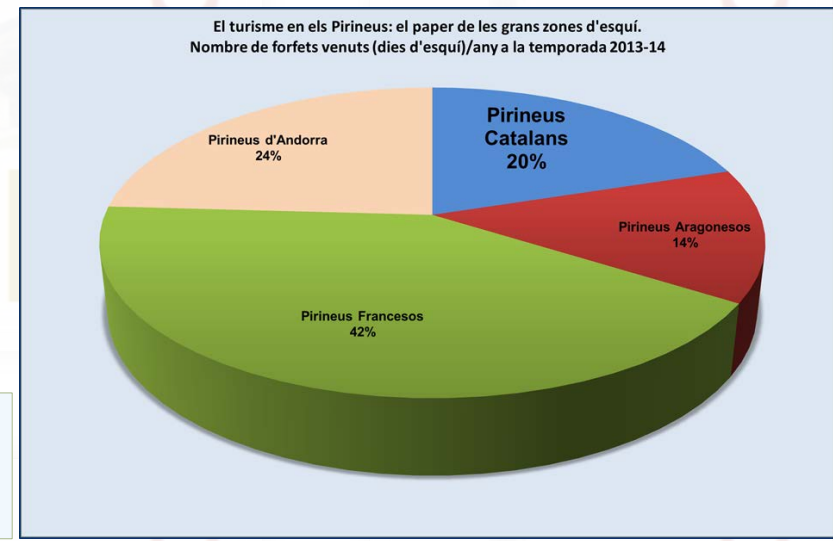
Catalunya va tenir aproximadament 2 milions de dies d'esquí venuts la temporada 2013-14

S'ha enregistrat una millora de resultats en els darrers tres anys, tot i que les dades de l'última temporada segueixen sent inferiors a les de fa una dècada

Les primeres dades respecte a la temporada 2014-15 ens permeten estimar un manteniment a *grosso modo* de les xifres del 2013-14

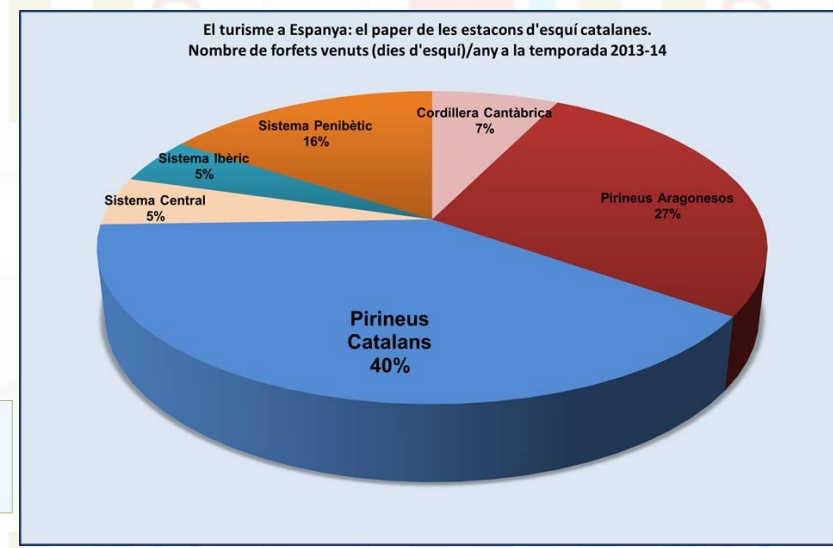

Gràfica 3
Els Pirineus catalans en el context del món de l'esquí del conjunt dels Pirineus

Font: Elaboració a partir de les dades que es recullen a www.nevasport.com i a www.skiinfo.fr. També hem tingut en compte els balanços de la temporada d'esquí que elaboren les organitzacions ATUDEM i ACEM, i les estadístiques que publiquen sobre aquest sector el Govern d'Andorra.

Gràfica 4
El món de l'esquí català en el sistema de turisme de neu espanyol

Font: Elaboració a partir de les dades que es recullen a www.nevasport.com i a www.skiinfo.fr. També hem tingut en compte els balanços de la temporada d'esquí que elaboren les organitzacions ATUDEM i ACEM.

Les estacions d'esquí catalanes concentren el 40% dels forfets venuts a Espanya

Les estacions d'esquí catalanes compten amb el 20% dels forfets venuts en el conjunt dels Pirineus

Les tres primeres estacions d'esquí catalanes concentren el 75% dels forfets venuts a Catalunya

Cada euro directe ingressat per l'activitat d'esquí genera sis euros per activitats indirectes (turístiques i comercials)

El turisme de neu a Catalunya

El turisme de neu català és potent i dinàmic, mostra unes estructures consolidades i una capacitat d'atracció turística notable, però té competidors que tenen una major dimensió i mostren igualment un notable dinamisme.

Universitat de Lleida

Diputació de Lleida
Patronat de Turisme

Càtedra de **T**urisme d'**I**nterior i de **M**untanya